

SLOVENSKE KULTURNE AKCIJE

Leto XV. 17

EL VOCERO DE LA CULTURA ESLOVENA

28. IX. 1968.

France Dolinar

ODSOTNOST SLOVENSKE DRŽAVNE MISLI V PREVRATU 1918

Terjatev v dunajski „Sloveniji“ združenih izobražencev, „da politiško razdeljeni narod Slovencev na Kranjskim, Štajerskim, Primorskim in Koroškim kakor en narod se tudi v eno kraljestvo, z imenom Slovenija, sklene in de ima svoj zbor“, v letu 1848 pojmuje Zedinjeno Slovenijo kot posebno državo z lastnim parlamentom. Toda „pomlad narodov“ ni samo formulirala vodila za vso slovensko moderno zgodovinsko bit, v žarki luči je razodela narodno nezavednost slovenskega ljudstva in naravnost pretresljivo nedogmanost narodne strukture. Navezovanje na druge južne Slovane sta tedaj odklonila i Bleiweis i Slomšek.

Zedinjena Slovenija tudi v času pred konstitucionalizmom v Avstriji ni bila pozabljena, do nje so skušali priti po stopnjah in ovinkh. V taborskeim gibanju 1868-1871 se pokaže, da so slovenske množice že toliko narodno zavedne, da jih je mogoče mobilizirati za narodne cilje. Toda nadrobna in do osnov segajoča organizacija slovenskega ljudstva je delo katoliškega gibanja, zlasti po 1892.

Sredi septembra 1897 sta obe slovenski stranki na vseslovenskem shodu v Ljubljani v navzočnosti čeških, hrvaških in ukrajinskih poslancev ponovili terjatev po združitvi vseh slovenskih dežel v enoto s središčem v Ljubljani. To je bila zadnja slovenska politična izjava pred prvo svetovno vojsko, ki slovenskega vprašanja ni vezala na jugoslovansko vprašanje.

Strah pred zmagoslavim nemštvom je povzročil, da so Slovenci začeli obračati oči na narodno-politično enotnost s Hrvati in Srbi. (Sestanek v Sisku in shod v Ljubljani 1870). Toda, ko je v času balkanske krize 1875-1878 jugoslovansko gibanje pri drugih južnih Slovanih že v močnem razmahu, pri Slovencih ni šlo preko izjav v časnikih.

Pritisk nemško-nacionalnih vlad po padcu Bedenija in akutnost jugoslovanskega vprašanja na svetovni ravni po avstrijski aneksiji Bosne in Heregovine (1908) sta navajala slovenske politike k vezanju slovenskega problema na jugoslovansko vprašanje s pojmi hrvaško-slovenskega in jugoslovanskega naroda. Dne 16. decembra je dr. Ivan Šušteršič v dunajskem parlamentu terjal državno zedinjenje Jugoslovancev v Avstriji; vodstvo v prizadevanju za trializem je takrat prešlo na politike slovenske katoliško-narodne stranke.

Na navečer prve svetovne vojske so vse tri slovenske stranke jugoslovansko in avstroslovistično orientirane: SLS je 1912 uradno izpovedala: „Izjavljamo, da Hrvati in Slovenci tvorimo eno nacionalno celoto. Zato želimo skupno delati za edinstvo, pravice in svobodni razvoj hrvaško-slovenskega naroda v okviru habsburške monarhije“; izvršilni odbor Narodnonapredne stranke je 1913 zahte-

(Dalje na 2. str.)

SLOVENSKA KULTURNA AKCIJA

Enajsti kulturni večer v soboto 5. oktobra 1968, točno ob pol osmih zvečer, v mali dvorani Slovenske hiše

ODSOTNOST SLOVENSKE DRŽAVNE MISLI V PREVRATU OKTOBRA 1918

Predavanje je napisal g. France Dolinar, bral pa ga bo g. Božidar Fink

JUBILEJNA ZBIRKA nam tudi odkriva sliko o posredovalni vlogi, ki jo opravlja GLAS med nami. List pošiljamo na vse kontinente, že skozi petnajst let vztrajno obiskuje vse prijatelje slovenske besede in slovenskega kulturnega ter znanstvenega ustvarjanja. Pa ne samo to — od časa do časa mu uspe ustvarjati ali pomagati pri povezavi med književniki ter znanstveniki raznih strok.

V tej številki smo lahko objavili podatke o delu mladih slovenskih znanstvenikov v Združenih državah. Mogoče bi ostalo to še dolgo nepoznano, če ne bi bila našemu listu dana možnost opozoriti na te njihove uspehe.

Vendar bi pri tem opozorili še na nekaj. Obstoj Slovenske kulturne akcije je vse doslej dokazoval, kako stremi služiti vzponu in dosežkom našega kulturnega in znanstvenega ustvarjanja. Sleherno kulturno delo pa je na smrt obsojeno, če ne najde odmeva v svetu. Povezava daje našemu delu njegovo, rekli bi, socialno vsebino. Zato je pač razumljivo in prav slovensko, če slovenski znanstvenik že močno zasidran in uveljavljen v Združenih državah, išče stikov z ostalimi slovenskimi znanstveniki po svetu in želi biti povezan z njimi.

Za ta namen nas je slovenski znanstvenik prosil, naj objavimo njegovo željo po rednih izmenjavah misli. Radi smo to storili in smo za tako delo in usluge vsem stalno na razpolago. Da pa bomo vezi še lepše in uspešneje ustvarjali, naj nam pomaga tudi naša letošnja JUBILEJNA ZBIRKA.

DAROVALI so: N. N., Ramos Mejía, 10.000 pesov; g. Janko Zakrajšek, San Justo, 2.000 pesov; č.g. Janez Zupan, Bolivija, 2.040 pesov; dr. Anton Žužek Buenos Aires, 2.000 pesov; g. Jože Jenko, Villa Madero 2.000 pesov; g. Janez Brula, Ramos Mejía, 2.000 pesov; g. Miroslav Župančič, New York, 15 dolarjev; g. Franci Osredkar, ZD, 10 dolarjev (poleg 7.50 dolarjev že januarja 1968).

Vsem se lepo zahvalimo!

13. kulturni večer Slovenske kulturne akcije bo v soboto 9. novembra kot prijateljski družabni večer v Slomškovem domu v Ramos Mejía. Podrobnosti bomo še objavili.

CORREO ARGENTINO SUC. 6	TARIFA REDUCIDA CONCESION 4228
	R. P. I. 953701

Uredniku Hrvatske revije je Bogdan Radica 15. maja poslal pismo, kjer med drugim pravi: „Kar se tiče hrvaškega naroda, mi je popolnoma jasno, da terja hrvaški narod samo eno: ustvaritev svoje neodvisne in suverene države in bo to tudi ustvaril... Dva ugledna Hrvata sta me prepričala, da je ves hrvaški narod leta 1941 ne samo pozdravil, ampak tudi sprejel ustvaritev hrvaške države. To sta dr. Vlado Maček in Ivan Meštrović. Do njunega priznanja sem nekoliko dvomil, ko sta mi pa to zadržala, nisem več okleval sprejeti tega zgodovinskega dejstva, ki je postalo stvarnost. In od tedaj nisem več dvomil, da bi bilo moje stališče kdaj v nesoglasju s stališčem velikanske večine hrvaškega naroda... Da je ideja jugoslovanstva mrtva, tega naj se vsakdo zaveda in vsakdo naj se zaveda, da je s smrtjo te ideje tudi konec velesrbske hegemonije nad narodi v Jugoslaviji, pa tudi konec Velike Srbije...“

POSVETI PAX ROMANAE

Kongres Pax Romanae je bil letos v Kanadi, a za evropsko področje je bilo posebno študijsko zasedanje avgusta v Benetkah. Temu zboru je predsedoval bivši predsednik italijanske Katoliške akcije in pozneje predsednik UNESCO, Victorino Veronese. Razpravljali so o temi „Družbena krivičnost in etika revolucije“. Zasedanja se je udeležilo krog 30 izobražencev iz Italije, ZD, Švice, Belgije, Španije, večinoma duhovnikov. Večja skupina se je napovedala iz Francije, pa ni mogla priti, ker je bila tedaj v Franciji prometna stavka. Predavatelji so izčrpno obdelali stališče do nenasilne in nasilne revolucije ter govorili tudi, kako naj se demokracije branijo demagogije skrajnežev. Ni pa bilo na sporedu predavanja o usodni borbi zaslužjenih narodov po komunističnih državah, dasi je polovica Evrope z Jugoslavijo vred že 23 let pod pezo komunistične pesti. Tudi na tem zboru je prevladoval vtis, da je za nekatere na mestu samo kritika v eno smer, drugi strani pa so mnogokaj odpušča iz strahu pred obsodbo „neprogresivnosti“.

• UNESCO je sklenil priskočiti na pomoč za rešitev Partenona na Akropoli v Atenah. Grška vlada je zaprosila za mednarodno pomoč. Na posebnem zasedanju Unesca v Parizu so sklenili v Atene poslati komisijo strokovnjakov. Obnovitvena dela bo vodil grški arheolog Georg Dontas. Partenon je umetnina arhitekture Periklejeve dobe. Ohranil se je še v dobrem stanju do 1687, ko so Turki po zmagi nad brodovjem beneškega doža F. Morosinija zasedli Atene. Partenon so takrat Otomani spremenili v smodnišnico. Grški uporniki so še isto leto povzročili eksplozijo, ki je svetišče občutno poškodovala, mnogokaj pa je bilo sploh uničenega. Pri drugih bojih med Turki in kristjani je bila Akropola spet središče napadov. Danes mu je največji sovražnik vlaga, ki mu spodjeda temelje. Vlaga ob enem s plini iz raznih tovarn razžira marmor. Turistom grški vodniki pripovedujejo, da je marmor „bolan“. Ko pa so zrak nad Partenonom začela pretresati tudi raketna letala, so se sumljivo začeli majati tudi temelji starodavnega templja: nagibati se je začela glavna stena in nevarnost je, da se zruši, če ne bodo skoraj prepovedali letalskih poletov čez Akropolo.

• Kmalu po vojni se je Vitomil Zupan uvrstil med najvidnejše mlade slovenske pisatelje. Ker pa je zelo ostro analiziral življenje nove družbe, so ga najprej raz-

val kulturno in politično zedinjenje avstro-ogrskih Slovanov v okviru habsburškem in zblizanje z drugimi južnimi Slovani; JSDS (Jugoslovanska socialdemokratska stranka) je v t.i. tivolski resoluciji oklicala „za končni cilj svojega nacionalno-političnega teženja popolno nacionalno zedinjenje vseh Jugoslovanov“ („kot enotna [edinstvena] nacija“), predlaga kot prvi korak celo „dogovor o skupnem jeziku in pravopisu“... Za jezikovno in kulturno spojitve s Srbi in Hrvati se je potegovala tudi skupina liberalne inteligence pod dr. Plešičem (novilirci). Radikalna liberalna mladina v Preporodu je bila protiaustrijsko, unitaristično jugoslovanska. Za slovensko kulturno individualnost so zoper neoilirsko kapitulacijo nastopali Prijatelj, Ivan Cankar, dr. Lončar, Prepeluh, dr. Dermota. Na slovenstvo kot politični princip so pozabili.

V prizadevanju, ki ga je 1917 sprožila majnika deklaracija, ki ga je med ljudstvom septembrska ljubljanska deklaracija šele preobrazila v množično ljudsko gibanje (žal so to podpisali samo narodni zastopniki iz Kranjske, drugod so omahovali) usodno ni prisotna misel slovenske države. Tako se je moglo zgoditi, da se je Narodni svet za Slovenijo in Istro (prvotno so mislili tudi na Dalmacijo) konstituiral v predrevolucionarnem ljubljanskem avgustu 1917 kot odsek še ne obstoječega Narodnega vijeća v Zagrebu, da je bila suverena narodna država Slovencev, Hrvatov in Srbov oklicana na seji hrvaškega sabora v Zagrebu 29. oktobra 1918, potem ko je sabor pretrgal vse zveze Hrvatske, Slavonije in Dalmacije z Ogrsko in avstrijskim cesarstvom — na Slovenskem je ta akt pozdravila manifestacija na Kongresnem trgu v Ljubljani, kar so post factum hoteli nekateri opredeliti za razglas samostojnosti —, da se isti dan sestavljena narodna vlada za Slovenijo in Istro toliko časa ni sestala k seji, dokler ni dobila potrdila iz Zagreba, da je 19. novembra narodna vlada v Ljubljani na predlog prelata Kalana sklenila, naj glede na takojšnje zedinjenje s Srbijo sklepa Narodno vijeće v Zagrebu...

Vse to se je zgodilo v času, ko so Slovenci izjemoma pokazali nenavaden civilni in moralni pogum. Kranjski deželni predsednik grof Attems je bil v poročilu na Dunaj prepričan, da Slovenci ne bodo dovolj odporni in da bodo privolili v načrt, ki jim daje le „narodno avtonomijo“ v nemški Avstriji. Ljubljanski škof Jeglič — edini škof v monarhiji — ni objavil pastirske izjave avstrijskega episkopata v poznem poletju 1918 zoper načelo samoodločbe narodov (profesorja ljubljanske teologije Ušeničnik in Janežič sta ob tem objavila pomembne razprave o vprašanju). Vse do vstopa srbsko-hrvatske koalicije v Narodno vijeće v Zagrebu, ki ga je oportunistična koalicija, ki je do zadnjega sodelovala z Madžari, sklenila šele 9. oktobra, ko se je srbska armada bližala že Nišu — zagrebški Narodni svet se je konstituiral 19. oktobra — je slovensko politično zastopstvo vodilo gibanje za jugoslovansko državo. Dr. Korošec je pokazal vse svoje „zunanjepolitične“ spretnosti, posebno v pridobitvi Dalmacije in Bosne-Hercegovine za koncept majniške deklaracije in za prizadevanje, ki je iz nje izšlo. Zelo pomanjkljiva pa je bila notranje-politična priprava na osamosvojitve.

Ker ni bil ustanovljen suvereni razsodnik o slovenski obči blaginji, je bila odprta pot strankarskemu intrigriranju. Pribičevićeva koalicija in slovenski mladoliberalci so takoj začeli govoriti skupni jezik. Vodstvo Jugoslovanske demokratske stranke je 13. novembra 1918 sklenilo, „da vidi politično, kulturno in gospodarsko bodočnost slovenskega naroda zagotovljeno le v popolnoma enotni (se pravi unitarni) državi SHS, z osrednjo vlado (centralizem)“.

Uspeh političnega jugoslovanstva pa je zmedel tudi kulturne delavce na Slovenskem, ki so na seji 16. novembra pod predsedstvom Otona Zupančiča naenkrat debatirali o tem, ali naj se „naše pleme“ tudi kulturno spoji z jugoslovansko skupnostjo. Samo biolog Pavel Grošelj in slikar Rihard Jakopič sta z vsega početka mislila iz dejstva slovenskega naroda.

Vekovite narodne naloge nikoli ne smejo postati odvisne od politične taktike. V politični strategiji moremo Slovenci imeti samo en cilj: neodvisno slovensko državo. V tem pomenu je zgolj samoslovenska politika res slovenska politika. Kakor so pod Aleksandrovo diktaturo „slovenoborci“ izpovedovali avtentične cilje slovenskega naroda, tako danes to delajo tisti, ki jih strankarski voditelji hočejo opečatiti kot „samosslovence“, pa jim s tem vzdajajo le čast (pozabljaajo, da so „slovenoborce“ izmislili njih nekdanji nasprotniki...).

glasili za eksistencialista Sartrove sorte, pozneje pa celo za dekadenta. Zdaj je po letih izšel njegov drugi roman „Vrata iz meglenege mesta“, pri založbi Obzorja v Mariboru. Vsebinska in slog dokazujeta, da je bil roman napisan kmalu po 1945, pa je šele zdaj lahko izšel. Izraz megleno mesto v naslovu se nanaša na Ljubljano.

• Gilbert Godofre je profesor za zgodovino miselnih tokov na univerzi v Manchesteru. Pred leti je uspel s predlogom, da se ustanovi v Evropi kolegialni inštitut. Vsako poletje se njegovi člani zbere na skupen študijski tečaj, ki traja štiri-najst dni. Letos je bil ta tečaj v Lochesu v Franciji od 26. julija do 10. avgusta. Udeležilo se ga je čez 40 univerzitetnih

profesorjev za primerjalno književnost iz Anglije, Japonske, Nemčije, Poljske, Romunije, češkoslovaške in Francije. Vsa predavanja so ob Claudelovi stoletnici posvetili razpravljanju o njegovih delih. Eden od predavateljev je Claudela nazval pesnika planetov, največje debate pa so se razvile ob Claudelovi veliki drami „Svileni šoln“. Angleški čatoliški kritik Robert Speaight je med svojim predavanjem Claudelove tekste tudi igral.

• Letošnji gledališki festival v Edinburgu je bil po mnenju kritikov prvi v Evropi. Višek je dosegel z uprizoritvijo Shakespeareovega Hamleta, ki ga je igral Tom Courtenay (poznani kot Strelnikov iz filma „Dr. Živago“), ki je nastopil kot beatnik...

ANTON KOROŠEC IN ATENTAT NA STJEPANA RADIČA

Hrvatska, glasilo hrvatske oslobodilačke borbe, je 31. avgusta 1968 posvetila večji del številke 40-letnici smrti pokojnega Stjepana Radića. Medtem ko štirje avtorji, deloma tudi v španščini, podajajo lik, delo in zgodovinski pomen hrvatskega političnega voditelja Stjepana Radića, objavlja Stipe Matijević, bivši narodni poslanec, „Nekoliko mojih uspomena prigrdom 40--godinice smrti Stjepana Radića“, ki se začnejo z letom 1918 in končajo s smrtjo Stjepana Radića.

Ne glede na to, da se na eni strani lista ne da bogve kaj povedati, je treba vsekakor obžalovati, da ta, kakor se sam imenuje, „seljak Stipe Matijević“ — kakor slišim sicer bister in pošten osemdesetletni gospod — tako pavšalno in nekritično pripoveduje nekatere dogodke, da bo marsikdo podvomil, „da je istina“, kar je napisal.

Žal, da zaradi omejenega prostora ne moremo izpodbijati vseh neresnic, vendar pa ne moremo iti mimo nekaterih trditev, za katere je težko reči, če niso morda škodoželjno ali celo sovražno napisane, ker brez dokazov dolže nespornega slovenskega političnega voditelja dr. Antona Korošca soudeležbe pri umoru oziroma atentatu na Stjepana Radića.

Matijević pravi: „Bila je javna tajna, da je taj zločin organiziran u kraljevskom dvoru, sa znanjem srbskog kralja Aleksandra Karadjordjevića, predsednika vlade Velje Vukičevića, tadanjeg ministra policije Slovenca Dr. Ante Korošca uz sudjelovanje dvorske kamarile.“

Za nobeno teh trditev ni direktnih dokazov. Kralja sicer obremenjujejo nekatere okoliščine in pričevanja oseb, če pa izpodbijemo verodostojnost teh prič, ostanejo le sumi. Zvonimir Kulundžić je v svoji knjigi nanizal vsa sumničenja, kolikor jih je mogel zbrati proti dr. Korošču, pa je moral vendar na strani 426 priznati: „Ali dakako, ipak sva ta zaključivanja ne mogu imati snagu direktnih dokaza.“

Kakšen nesmisel je, da bi se kralj dogovarjal o atentatu z dr. Koroščem, s katerim ni imel nikdar zaupnih ali tajnih pogodb. Kaj šele z Vukičevićem! Za kraljevo krivdo je do danes še najbolj sprejemljiva teza I. Jukića, dokler ne bodo objavljeni spomini generala Živkovića in ministra dvora Jankovića.

Druga nesmiselna trditev je, da „su Svetozar Pribičević i pop Korošec uspjeli sa hrvatskim izdajicama, da ponište vjekovni Hrvatski Sabor i sva njegova prava da pridadu tadanjem srbskom prestolonasljedniku Aleksandru Karadjordjeviću.“

Prvič, dr. Korošec ni mogel „poniščiti“ hrvaškega sabora, katerega član sploh nikdar ni bil, ker ni bil hrvaški poslanec. Dr. Korošec je bil predsednik Narodnega vijeća, toda 29. oktobra je hrvatski sabor sprejel „sva načela proglašanja Narodnog vijeća od 19. oktobra 1918.“ S to resolucijo je hrvatski sabor na predlog Svetozarja Pribičevića prostovoljno prenesel vso oblast na Narodno vijeće, ali žal, dr. Korošec se je takrat nahajal še v Ženevi. In vse prenašanje oblasti na „srbskega“ prestolonaslednika se je izvršilo brez dr. Korošca, ker on se je vrnil iz Ženeve šele decembra meseca po izvršenem aktu zedinjenja.

V hrvatskem saboru, v Narodnem vijeću in v deputaciji, ki je odpotovala 27. novembra v Beograd, so imeli vendar Hrvatje absolutno večino, zato pada vsa krivda za prenos oblasti na „srbskega“ prestolonaslednika izključno na „hrvaške izdajice“, kakor jih imenuje gospod Matijević.

Tretja neresnična trditev je, da je dr. Korošec naročil večer pred atentatom slovenskim poslancem, naj naslednji dan ne prisostvujejo seji narodne skupščine. To si je izmislil pok. dr. Pernar šele v emigraciji. Toda takrat pa tega ni trdil noben list v Jugoslaviji, da ni bilo Koroševih poslancev v skupščini. V kratkem bo objavljena izjava slovenskega poslanca, ki je osebno prisostvoval tej usodni seji skupščine. S tem bo popolnoma ovržena ta nesmiselna in delna trditev doktorja Pernarja. (Vrednote, V. knjiga)

To je že drugič, da je list Hrvatska objavil take nekvalificirane kritike, ki nikakor ne pospešujejo zblizanja med Hrvati in Slovenci, ampak nasprotno, odbijajo se tiste Slovence, ki se trudijo, da bi se stiki s Hrvati poglabili. Odgovorni so vsekakor uredniki lista, ki brez prave presoje objavljajo netočnosti.

Dr. Srečko Baraga

HRVATSKI 29. OKTOBER 1918

Ob razpadu avstro-ogrske monarhije 1918 so prvi proglasili svojo neodvisnost in nastanek samostojne države Čehi in Slovaki, 28. oktobra 1918. Država je bila osnovana po določbah pittsburske pogodbe med Masarykom za Čeha in slovaškimi predstavniki, ki jih je vodil general Štefanik. Nova država bi morala biti sestavina dveh narodnih držav Čehov in Slovakov, do česar pozneje ni prišlo, ker se Masaryk in Beneš nista držala določb omenjene pogodbe. V tej usodni kršitvi je vir vseh nadaljnjih nesreč v ČSR, tudi sedanjih težav v Pragi.

Zagreb je prevrat zajel med zasedanjem hrvatskega sabora. Dasi pravega sestajanja ni bilo zaradi vojnih razmer, se je sabor kljub temu sešel in takoj

29. oktobra 1918 ob razpadu habsburške monarhije razglasil ustanovitev neodvisne hrvatske države. Pristaši, narodni poslanci Starčevićeve Stranke prava so soglasno oklicali samostojnost hrvaške države, a priznali so oblast Narodnega vijeća, kjer so pa tudi imeli večino. O usmerjenosti te stranke je treba vedeti, da se je naslonila na sklepe, kakor sta jih hrvaški politiki postavila škof Juraj Strossmayer in dr. Ante Starčević, hrvaški voditelj. Leta 1894 sta se oba veljaka sešla v Krapinskih toplicah. Strossmayerjevi pristaši so si vzdeli ime pravašev. Zaradi jugoslovenske usmerjenosti pravašev pa je leta 1905 prišlo do razkola v stranki, ko je dr. Frank ustanovil čisto stranko prava. V smislu Strossmayerjevih idej

SLOVENSKA KULTURNA AKCIJA

Literarni odsek Gledališki odsek

OB BALANTIČEVEM KRESU

Za petindvajsetletnico pesnikove
ognjene smrti

Dr. Tine Debeljak

z besedo spomina pesniku
in z novimi pričevanji o smrti
v Grahovem

Nikolaj Jeločnik

z recitacijo in igro pesnikovih
verzov

Ta 12. kulturni večer letošnje sezone
bo izjemoma v petek 18. oktobra,
ob pol osmih zvečer v mali dvorani
Slovenske hiše

usmerjeni starčevićevci so leta 1918 v saboru glasovali za predlog zedinjenja s Srbijo, že pod vplivom Svetozarja Pribičevića, še bolj pa po spletkah polkovnika Simovića, kasnejšega generala pučista iz leta 1941, ki je bil 1918 poveljnik srbske zasedbene vojske v Zagrebu. Proti predlogu za zedinjenje pa sta glasovala Stjepan Radić in pravaš Dragutin Hrvoj. Kakor je Nikola Pašić izigral dr. Korošca s podpisom ženevskega protokola, tako je potem vzporedno Pribičević že po naročilih regenta Aleksandra iz Beograda prikrival članom delegacije Narodnog vijeća dejanski položaj in pohitel z oklicem za zedinjenje v Beogradu 1. decembra 1918, še preden se je mogel iz Ženeve vrniti dr. Korošec kot predsednik Narodnega vijeća v Zagreb in poročati o Pašičevih manevrih. Pašić Korošču ni hotel izdati potnega lista; Korošec se je lahko pozneje vrnil samo s pomočjo dr. Beneša, ki mu je dal češkoslovaški potni list.

Oklic zedinjenja s kraljevino Srbijo je v Zagrebu takoj izzval reakcijo. Glasilo pravašev Hrvatsko pravo je 3. decembra 1918 objavilo protest in zedinjenje obsodilo, saj ga hrvaški narod ni mogel in ne bi sam nikdar odobril. Vodstvo stranke so še isti dan zaprli in stranko samo Srbi razpustili...

Hrvatje ne doma, ne zdoma nikjer ne bodo slavili nesrečni 29. oktober, še manj pa Čehi in Slovaki v Pragi in Bratislavi.

KAJ BI HRVATJE SLAVILI?

Predsednik Hrvatske seljačke stranke dr. Krnjević je bil julija in avgusta letos v Kanadi in ZD. Urednik Hrvatskog glasa je imel z njim intervju, kjer ga je med drugim vprašal, kateri dan bi bil po njegovem primeren za hrvaški narodni praznik. Dr. Krnjević je odklonil vse dosedanje datume in se odločil za 28. november. To je spominski dan na 28. november 1920, dan volitev v ustavodajno skupščino v prvi Jugoslaviji, „ko je hrvaški narod prvič v svoji moderni zgodovini mogel na svobodne volitve... in je tistega dne hrvaški narod prvič suvereno izrazil svojo voljo (za samostojno hrvaško republiko. — op. ur.)... vendar bi želel, da pustimo zgodovino in denemo vse proslave tja, kamor spadajo, se pravi v preteklost, sami pa se odločimo delati za sedanost in za bodočnost...“

VEČER S CLAUDELOM

Deseti kulturni večer letošnje sezone je bil v soboto 21. septembra v mali dvorani Slovenske hiše z gornjim naslovom v okviru Gledališkega odseka, kot njegov 48. nastop.

Večer s Claudelom ob stoletnici pesnikovega rojstva je bilo že peto srečanje Kulturne akcije z njim. Ruda Jurčec je govoril o razklanosti v velikem konvertitu, ki je bila pri njem znanje univerzalnosti, opisal je svoje stike z njegovim delom in osebnostjo, označil njegov vpliv na Slovence (zlasti na mladega Kocbeka) ter poudaril pomembnost Jeločnikove prve izvedbe Oznanjenja Marijinega leta 1943 — doma je bil in je oder v mračnjaških rokah, zato tudi Claudelu ni mesta na njem. France Papež čuti v Claudelu sintezo med antično poezijo, krščansko mistiko in modernim dinamizmom.

Odlomki iz pesnikovih del so bili premišljeno izbrani in so v izvedbi Nataše Smersujeve in Nikolaja Jeločnika, ki je večer zamislil in pripravil, zaživali v vsej svoji osvajaški sili. Menja je se sta prebrala literarno teoretično zanimive misli iz pismem J. Rivièreu. Igralka je podala odlomek iz ode Duh in voda in Marino izpoved iz Oznanjenja Marijinega, Jeločnik pa Mesov spev iz Partage de midi, v lastnem prevodu, ki ga odlikujeta močna izraznost in oblikovna prečiščenost. Sodoživljali smo nato uvodni prizor iz Oznanjenja; usodno slovo Violane od Petra Craonskega, ki sta ga ga. Smersujeva in Jeločnik odigrala z nadihom sodobne aktualnosti.

Za zaključek je bil reproduciran odlomek iz Claudel-Honnegerjevega oratorija Ivana na grmadi.

Priveditev je uspešno strnila vrednote Claudelove orjaške ustvarjalnosti, izvajalne umetnosti in esejističnih pogledov na „genija 20. stoletja“.

ZALOŽBA Sodobna knjiga v Londonu je izdala pesniško zbirko *Milene Merlak* „Beseda, brez besede“. Kot moto uvajajo v zbirko verzi: „Obroč tišine navznoter zamolklo bobni, Pesem bo preveč strašna, ker je še ni. / V središču leži grob besede, / ki je nikoli nihče ne spregovori.“ Zbirka ima poglavja: Danse macabre, Prometna pravila, Gravitacije, Porodi. — Knjigo je opremil Boris Podreka, tiskana pa je bila aprila 1968 v tiskarni Pika Print Ltd, 76 Graerne Road, Enfield, Middx, Great Britain, kamor je možno naslavljati tudi naročila. Posamezni izvodi po 1 dolar so na razpolago tudi v pisarni SKA.

PODRUŽNICA rimske ukrajinske univerze sv. Klemenca v Buenos Airesu je v nedeljo 21. septembra priredila posebno poklonitveno slavo kardinalu Jožefu Slipyju, pokrovitelju in ustanovitelju ukrajinske katoliške univerze. V imenu slovenskega oddelka te univerze je kardinala pozdravil član profesorskega zbora dr. Tine Debeljak, ki je v svojem nagovoru podal tudi pregled stikov med Slovenci in Ukrajinci. Slavja se je udeležilo tudi lepo število slovenskih kulturnih delavcev. Slovensko kulturno akcijo je zastopal predsednik Ruda Jurčec.

MEDNARODNI SIMPOZIJ V LJUBLJANI

Ob sodelovanju UNESCO, Organizacije združenih narodov in Mednarodne zveze za obveščanje je bil letošnji kongres strokovnjakov za raziskavanje dela z množičnimi obveščevalnimi sredstvi v Ljubljani, od 3. do 7. septembra. Navzoči so bili delegati z vsega sveta v zastopstvu 26 držav. Namen teh kongresov je zboljšanje obveščevalne službe z olajšanjem dela časnikarjem ter z utrjevanjem svobode pri izražanju

RUSKA KNJIŽEVNOST — IZ KRIZE V KRIZO

Ruska književnost je morala iz krize v krizo, usojeno ji je bilo boriti se za svoj obraz od generacije do generacije. Vedno je bila nekje na vrhu. Konservativni in napredni oblastniki so jo dolžili herezije v razmerju do politike ali družbenih sistemov; očitali so ji pomanjkanje stikov s časom in še posebej s ljudstvom. Toda kakor v posmeh vsem tem prigovorom se je literatura na domačem in svetovnem merilu ohranjala na vrhovih in stik z ljudskimi množicami je bil od časa do časa iskrenejši kot pa po drugih evropskih državah. Pri malokaterem narodu je ljubezen do pesnikov in njihovih stvaritev dosegala toliko stopnjo popularnosti. Še danes se pesniške zbirke pesnikov prodajajo v stotisočih naklade in recitacijski večeri, ko pesniki sami berejo svoje pesmi, so pravi prazniki in neredko se zgodi, da poslušavci v prenatlačenih dvoranah skupaj s pesnikom deklamirajo njegove pesmi, ki so se jih že naučili na izust.

Nova, sedanja kriza ali prelomna doba v ruski književnosti je nastopila z izbruhom druge svetovne vojne. Vse se je spremenilo, ko so 22. junija zjutraj radijske postaje napovedale vdor Hitlerjevih vojska v Rusijo. Vse dotlej je moral biti pesnik ali pisatelj v zatišju; kdor ni zmozel biti propagandist za socialistični realizem, je moral molčati. Le nekateri so se mogli povzpeti v svet, kamor jih kruta pest ždanovščine ni mogla doseči. Začetnik nove dobe in vez med preteklo in novo generacijo je postal *Leonid Leonov*, rojen na pragu našega stoletja. Kot tak je morala biti v prvih delih „znanilec“ pridobitev revolucije in res se je v prvih spisih posvečal popisu vdora kolektivizma v rusko podeželje. Mnogi kritiki njegove spise vežejo na Gogolja. Res je skozi vse njegovo pisanje vidna nit veselega, pa tudi grenkega humorja. Ostal je daleč od Moskve med svojimi rojaki in jih slikal, kakor so bili v svojih naravnih življenjih — tudi bridkost je znala biti prijetna pod njegovim peresom. Toda to ni bilo dovolj, uradne založbe so mu delale ovire. Opustil je stik z ljudmi in se ves prestavil v svet obdajajoče narave. Bil je beg...

Po vojni tak beg ni bil več izhodišče za novo generacijo. Dokler je še živel Stalin se hotenja mlajših niso mogla uveljavljati. Rodil se je nov način književnosti, kmalu nazvan „književnost predalov“. Pesniki in pisatelji so pisali, toda rokopise hranili v miznicah, ker so vedeli, da jih cenzura ne bi pustila na trg. Vendar prostovoljno zapora ni mogla trajati dolgo. Pesmi, povesti in romani so začeli krožiti na tipkanih straneh v kopijah; kdor je kopijo prejel, jo je pretikal v več izvodih. Po kavarnah in zaupnih krožkih so se sprožile neskončne debate o vrednosti take literature. Nekaj na tak način razširjenih svojih del je napisala pisateljica *Kira Georgejevna*. Dejala je: „Le malo me zanima, ali je moj roman izšel v tiskarni izpod stroja ali pa so si ga ljudje prepisovali. Saj je oboje eno in isto in še ljubše mi je, če kroži v obliki šolskega zvezka kot pa v lični knjižni opremi. Roman je tu, je bil rojen in je navzoč to mi zadostuje. Malo mi je mar število bralcev. Bilo bi tudi dovolj, če bi bil avtor edini bralec svojega dela. Glavno je, da je nastal, da je bil napisan!“ Pisatelja *Vadim* so v časih Ždanova obsodili na 25 let prisilnega dela v Sibiriji, ker je na tak način širil svoj roman. Ko se je vrnil, je dejal: „Da, bil sem tam celih 21 let. Dali so mi pod ključ za pravega ničla nič. Tam sem bil torej polovico svojega življenja. Niti tega mi niso mogli dati, da bi si bil ustvaril idejo o tem, zakaj sem bil zaprt.“

Obroč cenzure je prelomila *Pasternakova afera* v letu 1958. Razgibala je v temeljnih vso sovjetsko družbo. Revija *Znamja* je napovedala bližnji izid Doktorja Živago. Za inozemstvo je vladna propagandna književna revija *News* napovedala izid dela, ki je bil že za prvo objavo pri Novem miru. Toda cenzura je posegla vmes in Novemu miru objavo prepovedala. Urednik je moral Pasternaku sporočiti: „Vaše delo je izšlo skorajda patološkega individualizma... Napisali ste politično delo. Vaš roman je tezni politični propagandni spis.“ Toda „Doktor Živago“ je še isto leto izšel v italijanski in ruščini pri Feltrinelliju v Milanu, Pasternak pa je moral odkloniti podeljeno mu Nobelovo nagrado.

Vse to je znano in je odtlej še bolj glasno odmeval nastop prve nove in že drugo mlajše generacije. Njeno geslo bi moglo biti: *boj cenzuri*. Prvi boj se je sprožil, ko je *Aleksander Solženicin* leta 1945 moral v ječo, ker je cenzura prestregla njegovo zasebno pismo, kjer je ostro obsodil Stalina. Po Stalinovi smrti pa se je ravno z njegovim imenom začela nova doba v ruski književnosti. Drzno je tvegala izhajanje svojih del v tujini, v letu 1967 pa se je okoli njegovega imena izoblikoval višek spopada s sovjetsko cenzuro, o čemer smo že podrobno poročali. Mimo njegovih argumentov za svobodo izražanja, ni mogel niti lanski kongres Zveze sovjetskih pisateljev, dasi so oblasti Solženicina konfinirale v Kazanu.

Med mlado generacijo pesnikov sta zablesteli imeni *Jevtušenka* in *Voznosenskega*. Sicer se je Jevtušenko pogosto uklonil, se pa na kongresu pisateljske zveze ni oddaljil od Solženicina v boju proti cenzuri. Kaj misli o sedanjem poslanstvu ruskih literatov je povedal v pesmi Tri minute resnice: „Dvajseto stoletje / rodilo bo sotelite / bolečino in megle se zlivata na nas brez konce. / Stoletje hkrati / plemenitosti in sovraštva / ubijalce lastnih idej, priča besnosti mladih src.“ Kaj je pesnik našega časa, se vpraša je v lastni biografiji: „Pesmi so avtobiografija pesnika. Vse ostalo je samo še komentar. Pesnikova dolžnost je stopiti pred svoje občinstvo, s svojimi čustvi, s svojimi mislimi in dejanji — vse mora biti kakor na dlani... sleparjenje mu je prepovedano.“

Voznosenski je lirik, toda v pesmih še bolj udaren. Njegova resnica: *samo pesnik bodo rešili svet*. Ko je potem Danijel zapisal: „Danes stavljamo svoje upanje samo na fantazijo, v privid... gradil bom umetnost grotesknosti, kjer bo izginila sleherni

USPEHI SLOVENSКИH ZNANSTVENIKOV V ZDA

Založba Plenum Press je v aprilu 1968 izdala knjigo v dveh delih, ki sta jo napisala *Fred W. Vahldiek* in *Stanko A. Meršol*. Naslov založbe je: Plenum Press, 227 West 17 Street, New York, NY 10011. Knjiga zajema konferenco in debate mednarodnega simpozija, ki je bil v Daytonu, Ohio, junija 1967. Zborovanje je organizirala United States Air Forces, predsedovala pa sta mu *Fred W. Vahldiek* in *Stanko A. Meršol*. Delo prikazuje celotni problem in vsebuje podrobne podatke o anisotropiji in njenih refraktivnih sestavinah. Obdelana so vsa vprašanja o strukturi, nonstoikometriji in o njihovem toplotnem ter mehničnem obnašanju. Vloga kristalne dislokacije je vzporejena z anisotropijo. Enako je obdelano tudi razmerje z ostalimi sestavinami.

Stanko A. Meršol je tudi prevedel iz ruščine delo *A. I. Berežnoja*, ki se bo v angleščini glasilo „Glass-Ceramics and Photosensitive Glasses“. Tudi ta knjiga bo izšla v založbi Plenum Press konec letošnjega leta ali v začetku prihodnjega. Obsega 300 strani.

Kakor smo objavili v *Glasu* (30. 5. 1968), je *Bogo Stupan* v Ljubljani prevedel „Sodobno ilustrirano enciklopedijo“. Celotno delo je bilo v angleščini napisano pod vodstvom *Fred W. Vahldieka* in *Stanka A. Meršola* ter znanstvenega raziskovalnega instituta pri ameriških zračnih silah. Sama sta prispevala štiri poglavja, *Stanko Meršol* je član številnih akademij, tako American Physical Society, Scientific Research Society of America in American Association for the Advancement of Science. Objavil je nad 20 znanstvenih razprav in tehničnih poročil v vodilnih ameriških, japonskih ter evropskih znanstvenih revijah. Je tudi strokovnjak za „single crystals“ ter za visoko temperaturo snovi. Imel je tudi številna predavanja in strokovna poročila na raznih simpozijih in znanstvenih kongresih. Pri institutu Chemical Abstract Service je poročevalec in prevajalec, zlasti iz ruščine in slovenščine.

Irena Meršol Sabbot je kot znanstvenica zaposlena v Aerospace Medicine Research Institut na UCLA v Los Angelesu. Iz svoje stroke je objavila že več del. *Dr. Valentin F. Meršol*, strokovnjak za bolezni v grlu, nosu in ušesih, je tudi že izdal več del iz svoje stroke, na univerzah pa predava o posebnih poglavjih bolezni v vratu. Nedavno je uspešno opravil operacijo na govavcu, prvo te stroke.

Našim uglednim znanstvenikom iz družine Meršolovih iskreno čestitamo; njihovi uspehi so vsemu slovenskemu kulturnemu svetu v ponos.

Dr. Stanko Meršol prosi za podatke o slovenskih znanstvenikih iz njemu sodnih strok. Zeli, da se mu javijo na naslov: *Stanley A. Meršol*, 1031 East 62nd Street, Cleveland, Ohio 44103, U.S.A.

Med socialističnega popisovanja stvarnosti.“ Skupno s *Sinjavskim* so ju obsodili na dolgoletno ječo, kjer sta še danes, bolna in po najnovejših poročilih na koncu izčrpanosti.

Po teh procesih se je še bolj množilo kroženje podtalnih revij, *Solženicinovi* rokopisi so krožili in krožijo po Rusiji; prepisovalci so si jih izposojali za čez noč, vsaj nekaj ur. Oblasti so odgovorile po starih metodah. Mlade pesnike in pisatelje so zaleli dolžiti potepuštva in jih vtikati v norišnice kot živčno bolne. Prolašali so jih tudi lenuhe ter jih kot škodljivce človeštva obsojali na dogoletne roke v prevzgojevališčih. Zaradi urejanja podtalnih revij, med temi je najbolj znana *Fenix*, so leta 1963 v Leningradu aretirali pesnika *Brodškega* in mu prisodili pet let v taborišču pri Arhangeljsku na skrajnem severu, kjer se led odtaja samo za nekaj tednov na leto. *Ahmatova* je ob prvi zbirki *Brodškega* napovedala: „Rusiji se je rodil nov pesnik...“ Ali se bo še kdaj vrnil iz ledin severnih poljan, se v Moskvi vprašujejo njegovi prijatelji in občudovalci in tudi po svetu. Njegova pesniška zbirka je leta 1966 izšla pri založbi Seuil v Parizu z naslovom „Collines et autres poemes“.

Med najmlajšimi je v ospredju *Juri Kazakov*, po moči in stilu naslednik Čehova in Tolstoja, če vstavimo vmes *Paustovskega*, ki je vidno imel nanj največji vpliv. Toda kot njegov prednik *Leonid Leonov* v svojem času, se *Kazakov* umika v svet narave. Njegovi junaki živijo daleč proč od Moskve in doslej najbolj uspelo njegovo delo nosi naslov „Mali kolodvor“. Dvoje mladih bitij se ločuje na malem podeželskem kolodvoru in si fant in dekle moreta za slovo spregovoriti samo besede: „Čuj, nikdar več se ne bova videla...“ Toda teh besed je bil sposoben samo fant, dekle je moglo samo skloniti glavo in pogled zapiciti v tla, v dno brez dna. *Kozakov* pa ni pesimist. Kajti njegov pogled je mogel zreti na človeka samo v njegovi celotnosti, zanj je postal človek enak tisočtjem zgodovine, človek je postal kozmos... V tej veri v človeka svobode pa je tudi podana in zajeta sodba o tem, kakšna je in bo bodoča ruska literatura. *Galimard* je izdal štiri njegova dela: *La petite gare* (1962), *La Belle Vie* (1964), *Ce Nord* in *maudit* z nadaljevanjem *Journal du Nord* (1967) in *Le Crepuscule* (1967).

mnenj in širjenju novic. Pariški *Le Monde* je poslal na kongres kot svojega zastopnika *Jean Schwebel*. Delegat je listu poslal zelo dolgo poročilo, v katerem najprej ugotavlja, kako so bila vsa posvetovanja pod vtisom dogodkov na Češkoslovaškem. Zastopnikov iz Prage ni bilo, a prisotni so bili češki časnikarji iz emigracije, seveda neoficialno. Sovjetska delegacija je bila napovedana, šele 28. avgusta so obisk odpovedali, najbrž zaradi obsodbe navzočih delegatov nad sovjetsko invazijo, kar se je ob sklepni resoluciji potem tudi res zgodilo. Pol ure po sovjetskem odgovoru je prišla brzobjavka iz Sofije, tudi *Bolgari* kot sodelavci pri invaziji niso mogli ali pa niso smeli priti. Prav tako ni bilo *Poljakov*, *Madžarov* in vzhodnih *Nemcev*. Zanimivo, da so bili na prejšnjih tovrstnih kongresih prav zastopniki iz teh držav zelo bučni v zahtevah za „svobodo“ v poročanju, ki je pa seveda svoboda samo, kadar veliča krilatice komunistične propagande. Kakšno je bilo ozračje v Ljubljani — *Schwebel* piše, da je bilo očito, kako so bili ljudje potrjeni in preplašeni zaradi sovjetske invazije — je razvidno tudi iz tega, da pesimizem med kongresniki ni dopuščal naglega sestavljanja sklepne izjave o kongresu; posveti v komisiji so trajali ves dan in še pozno v noč. Češki zastopniki so prosili pomoči in so zaradi tradicionalnih prijateljskih vezi med obema državama računali na razumevanje pri Slovencih prav po tej plati. A bilo je očito, da se zastopniki Titovega režima niso mogli izjavljati jasno in odkrito. Češka svoboda v Titovi diktaturi pač ne pomeni isto kot v Pragi. Če mu res grozi nevarnost vdora sovjetskih divizij iz sosednjih satelitskih držav, pa mu pač ne more biti nič kaj lahko pri sreju v državi, kjer je več ko preveč stalnih notranjih opozicionalnih tokov. Verjetno je to zaznal tudi *Vladimir Dedijer*, ki sedaj stalno živi v Ljubljani in se je sestel z dopisnikom *Le Monda*. Uvodoma je poudaril, da je s Titom prelomil že pred desetimi leti, toda „sedaj sem prišel, da se vam izjavim njemu (Titu) v prid. Kaj takega se mi ni zgodilo že dolgo vrsto let!“ *Dedijer* ni bil nikdar v zaporih, pač pa *Djilas*. Pa je tudi ta poslal *Schwebelu* podobne besede. Vsi so pač enaki komunisti: *Tito*, *Djilas*, *Dedijer*.

Precej vidno pa je bilo, kako se Titov režim trudi in oznanja na vse plati nevarnosti od zunaj, ko skuša ustvariti „blok“ zase med narodi in političnimi skupinami, ki so v trdi opoziciji proti Titu. Pri narodih in raznih političnih skupinah osvojevanje Titov režim pa mora danes računati tudi na težave, ki se bodo začele zdaj ob začetku novega šolskega leta, ko bodo univerze odprle vrata študentom, ki vedo, kaj je svoboda.

Vse to je potem vplivalo na sestavljanje ključne izjave na kongresu, kjer so prav Titovi delegati dosegli, da je bilo ime napadalca na Češko izpuščeno in se o svobodi tiska govori zelo medlo, da bi pač ljudje v Jugoslaviji ne opazili, kako se za Prago terja to, česar v Titoslaviji ni. Pa tudi člani drugih delegacij so bili v zadregi. Zastopniki Egipta so ovirali jasno obsodbo sovjetske vlade, zunan kongresa pa so zaupno dajali duška resničnemu čustvu in zaničljivo govorili o sovjetskih protektoratih, naslednjih kapitalističnih imperialistov.

Ob koncu poročila napoveduje *Schwebel* le skromne uspehe temu in bodočim takšnim kongresom, če ne bo sprejet poseben statut za brambo svobode poročanja in vseh, ki se s peresom uveljavljajo. Meni, da je ljubljanski kongres to potrebnost že dovolj jasno odkril, mogoče je bil storjen celo prvi korak v tej smeri.

Za presojo razmer v Titoslaviji pa je značilno, da sta se tokrat *Djilas* in *Dedijer* izrekla za podporo Titu kot nosilcu sistema, ki se trdno postavlja na temelje leninizma in marksizma. Njuna pretekla in sedanja opozicija ni veljala in ne velja podpora neki demokratični evoluciji, kaj šele, da bi bila zagovornika kakšne pravice do svobodnih odločitev, za samoodlobo številnih narodov trenutne Jugoslavije. Na prvem mestu je tudi zanju korist in blagor komunistične partije!

MITROPOLIT NIKODEM V UPSALI

Na četrtem svetovnem zborovanju Ekumeničnega sveta cerkva, ki je bilo zaključeno 19. julija letos v Upsali, je bilo zelo opazovano zadržanje ruske cerkve. Delegacija moskovskega patriarhata je tudi to pot vodil leningrajski mitropolit Nikodem. Ob vsaki priložnosti je terjal, da E. S. C. zavzame bolj odločno stališče glede kršitev mednarodnega miru in pravice narodov-žrtev agresije. Posebej je zahteval, da se ostro obsodi ameriška politika v Vietnamu. Na vsak napad zoper politiko sovjetske vlade je sprotno reagiral. Ko pa je bil med tiskovno konferenco vprašan o procesih zoper pisatelje v SSSR, je odgovoril, da ta zadeva spada v področje sovjetske zakonodaje in da ne more povedati svojega osebnega mnenja, ker bi to vzelo preveč časa...

Je pa ob isti priložnosti odgovoril na vprašanje o ideološkem dialogu med kristjani in komunisti. Mitropolit Nikodem je izjavil: „Vse je odvisno od tega, kaj imenujete dialog. Da je ta dialog moogč, mora biti mogoče sprejeti stališče drugega. Mar more kristjan sprejeti ateizem marksista? Moj odgovor je: ne. Zato pa pravim, da je ideološki dialog nemogoč. Toda, če dialog obstaja v skupnem delovanju za več pravice in več miru, potem menim, da je mogoč, kajti mi to delamo že petdeset let.“

Mitropolit Nikodem je dalje dal izjavo zoper interkomunikacijo med cerkvami, katere ne soglašajo v veri. Rekel je tudi, da bi pravoslavna tradicija ne mogla dopustiti kontrole rojstev.

RAZPUST KARTUZIJE V PLETERJAH

Kartuzija v Pleterjah je skozi stoletja v mnogočem vplivala na kulturno in versko življenje v Sloveniji, še posebej na Dolenjskem. Zdaj pa se je vodstvo kartuzijskega reda v Rimu odločilo, da kartuzijo v Pleterjih razpusti. Pleterje so bile zadnja kartuzija v Sloveniji. Samostanu pripadajočo posest bodo prevzele družbene organizacije (partija), samostan sam pa ljubljanska nadškofija. Sedanjim menihom je dano na izbiro, da se vključijo v drugo kartuzijsko selišče, prestopijo k svetni duhovščini ali pa ostanajo v samostanu razrešeni redovnih obljud. Uradno se odlok o razpustitvi sklicuje na premajhno število redovnikov, a ozadje je mnogo bolj tragično. Bivši prior samostana dr. Edgard Leopold je med vojno in po njej naravnal svoje delo na vero v evolucijo komunizma in sodeloval sprva s partizani, potem pa s sedanjimi rdečimi oblastmi. Skoraj ni bilo dneva, da se ne bi samozvano povabili v goste v kartuzijo partijski funkcionarji in oznovci in tam počenjali vse mogoče. S svojimi obiski so vnašali obilje nereda v življenje menihov in s tem seveda rahljali redovno disciplino. „Sedaj se je idila končala,“ zaključuje goriški Katoliški glas.

Posestva partiji, samostan nadškofiji, da bo zanj plačevala težke davke... To je pač povsod enako plačilo rdečih „evolucionarjev“ za kocksistenco!

— Nastop Moskovske filharmonije v Ljubljani ni izzval posebnega navdušenja. Bil je pač v dnevih pritiska sovjetske vlade na Prago. Primož Kuret je v kritiki za Delo obžaloval, da Križanke za koncerte moskovskega simfoničnega orkestra niso bile zasedene.

— Skupina zadarskih jamarjev je v bližini Masliničevega mostu v podnažju Velebita odkrila večjo pečino z ostanke kulture iz mlajše kamene dobe. Arheološki muzej v Zadru je poslal na najdišče večjo skupino strokovnjakov. Dosedaj so pod debelejšo plastjo školjk odkrili ostanke keramike, ostanke zaglenelih živali, pa tudi nekaj človeških kosti. Zelo bogata je zbirka kamnitih sekir, brušenega kremenca. Menijo, da so predmeti stari nad 6000 let.

Na neki javni konferenci ob zborovanju je mitropolit značilno komentiral poročilo, ki ga je lani podal na seji osrednjega odbora E.S.C. v Heraklionu dr. Carson Blake. Izrekel je svoje soglasje z odstavkom, kjer je generalni tajnik Ekumeničnega sveta dejal, da mora svet biti konservativna sila za ohranitev evangelija pred svetom. Izjavil pa je svoje pridržke k tistemu delu poročila, ki v njem Blake terjal, da mora E.S.C. zaradi pokorščine Kristusu biti revolucionarna sila. Mesto besede „revolucija“ bi ruski predstavnik rajši rabil besedo evolucija. Po njegovem mnenju namreč je meja, preko katere revolucionarna misel postane realen dejavnik za rušenje krščanske vere in edinstvi. Nasploh, tako je mitropolit sklenil svojo izjavo, ruski cerkvi ni razvidno, da bi bilo v življenju cerkve revolucionarno pomlajenje življenjsko nujno.

Na ekumeničnem zborovanju v Upsali sta se med protestanti pokazali dve tendenci. „Fundamentalisti“ so povdarjali skoraj dobesedno zvestobo Pismu in poklic k osebnemu spreobrnjenju. Progresistična „nova teologija“ pa je razglašala evangelij za revolucionarni kvas in nalogo kristjanov za spremembo struktura, tudi političnih, pa je malo znala povedati, kaj izraz „novi svet“ obsega. (Vpliv te tendence je vedno bolj viden v določenih katoliških krogih, ki se sicer izdajajo za sila izvirne...) Stališče pravoslavnih v Upsali bi se na kratko dal sintetizirati v formulo: politični progresizem in teološki konservativizem.

FILMSKI BIENALE V BENETKAH

Letos je bil v Benetkah XIX. mednarodni Filmski Bienale. To mednarodno filmsko tekmovanje se je torej začelo že pred drugo svetovno vojno. Po vojni se je beneški bienale dvigal vedno više in je s svojo nagrado Leone d'Oro postal velik tekmeč festivala v Cannesu. V Cannesu se je letos usoda nevarno poigrala s festivalom. Festival so nastavili v začetku maja. Prav tedaj je Francijo pretresala njena „majska revolucija“, kot zdaj splošno zovejo študentske nemire v Parizu. Ko se je nemirom potem priključila še splošna stavka, se je Francija znašla v kaosu — in festival v Cannesu je žalostno minil.

Ob dogodkih v ZSSR, Poljski in ČSR, kjer so se pisatelji in umetniki postavili v ospredje političnih obračunavanj s komunističnim režimom, je tudi festival v Cannesu takoj obtičal na prelomnici ob dogodkih na pariških ulicah. Festival se je idejno razkral na levo in desno, konec so pospešile še stavke in nadaljevanje je bilo onemogočeno.

Za viharjem v Cannesu so prišle zdaj na vrsto Benetke. Doslej je vse bienale v redu vodil Chiarri in ni bilo pritožb, zlasti pa ne sporov politične narave. A iz Cannesu so se vroče glave preselile v Benetke in v prvi vrsti diskusij in preprirov so se pokazale zahteve, da je treba bienale voditi po načelih trenutne politične progresivnosti. Ker je Chiarri skušal hoditi srednjo pot, so ga z leve začeli napadati kot fašista, desničarji pa so mu očitali, da se vdaja rdeči infiltraciji. Že pred meseci se je razneslo, da bo najboljši film na bienalu za glavno nagrado Pasolinijev „Teorema“ (P. P. Pasolini je zaslovel s filmom „Evangelij po Mateju“), so se politični argumenti začeli bistriti ob Pasolinijevem ideološkem gledanju. Najbrž je prenaplo nasedel tej politično ideološki zmešnjavi in objavil, da je film z bienala umaknil. Vendar film „ni bil več njegov“ in ga je filmsko podjetje, ki ga je financiralo, zdaj že lastnik, ukazalo predvajati, a izven konkurence. Tako so kritiki in udeleženci-turisti film lahko videli. Predvajanje je izzvalo vihar na vse strani: nekateri so film razglasili za bogoskrunski, celo pornografičen, drugi pa so trdili, da je globoko religiozno delo. Ker ga redna žirija na bienalu ni ocenila — bil je predvajan izven tekmovanja — mu je Mednarodni katoliški urad za film prisodil prvo nagrado. A ta katoliška nagrada je veljala samo tako dolgo, dokler ni italijanska episkopalna konferenca filma obsodila in celo dosegla, da je bilo predvajanje v Italiji prepovedano, kopije pa je policija zaplenila. Osservatore Romano je objavil svoje poročilo o filmu in se nevoljno obregnil ob Mednarodni katoliški urad, ker je Pasoliniju podelil svojo prvo nagrado in mu stem dal tudi nekako „katoliško“ legitimacijo. (Isti urad je pred leti na istem bienalu podelil nagrado tudi Pasolinijevemu Evangeliju.)

Prvo nagrado bienala Zlatega leva so letos podelili nemškemu režiserju Aleksandru Klugeju za film „Umetniki pod cirkusom — zmeda na vse strani“. Podelitev je bila le izhod iz zadrege. Beneški listi so zapisali, da prihaja Kluge s svojimi filmi že leta na bienale (star je 36 let) in je stalno upal na nagrado. Tokrat jo je prejel, pa ne zaradi umetniške vrednosti svojega dela, marveč zaradi svoje vztrajnosti...

Kaj je bil končni uspeh bienala, ki je moral dva dni čakati na začetek? Ko so se uvodni preprirovi polegli, se je začelo. Najprej so vrteli film Carmela Beneja „Naša Gospa iz turške dežele“. Že med predvajanjem je prišlo v dvorani do izgredov. Kritiki so film ocenili z vprašanjem, kako je mogel režiser s tako pomirljivim imenom — Bene — ustvariti film, ki je namenjen razburjanju in preplahu sodobne, v opulentnosti se valjajoče buržoazije. In to je bilo res, kajti beneški meščani se boje, da bodo takšni burni bienali spravili na rob propada celo beneško turistično industrijo in za bienale v Benetke tujcev več ne bo...

ZALOŽBA SLOVENSKE KULTURNE AKCIJE

RAMON L. FALCON 4158

BUENOS AIRES

DOTISKANA JE IZREDNA IZDAJA

VREDNOTE

PETA KNJIGA

Str. 200

UREDIL RUDA JURČEC

VSEBINA:

JOŽE VELIKONJA: SODOBNA POLITIČNA GEOGRAFIJA IN SLOVENSKA POLITIČNA STVARNOST

VEKOSLAV BUČAR: ZAGORIČE — ZADNJI OSTANEK SLOVENSkih TRUBARJEVIH PROTESTANTOV

SREČKO BARAGA: ODNOS SLOVENCEV DO JUGOSLAVIJE

VINKO BRUMEN: NAŠE OBČESTVO

TINE DEBELJAK: DONESKI K LEVSTIKOVEMU KRPANU.

PO VAŽNOSTI PRISPEVKOV KULTURNO ZGODOVINSKIH ČLANKOV SPADA ZBORNİK PRAV V NAŠ ČAS — RAZPRAVA "ODNOS SLOVENCEV DO JUGOSLAVIJE" SREČKA BARAGE OSVETLJUJE SLOVENSKE POLITIČNE PRELETE V LUČI DOSLEJ ŠE NIKJER OBJAVLJENIH PODATKOV, TODA JE NJIH POZNAVANJE BREZ-POGOJNO POTREBNO!

EVROPSKI KOMEDIANTJE

Letošnji gledališki in glasbeni festival na Dunaju je bil že osemnajsti. V teh letih si je že zadobil svoje ime in ga zdaj nazivajo Evropski komedijantje. Gledališča iz Pariza, Londona, Moskve, New Yorka, Krakova, Prage, Münchna, Bukarešte, Berlina in Milana so odigrala vrsto del, ki so imela zares poudarek na komedijantstvu. Bila so državna, pa tudi zasebna avantgardna gledališča. Poleg nemške Državne opere iz Berlina je nastopal tudi Kabaret iz Krakova... Avantgardna umetnost je imela svoj prostor v Theater an der Wien in v kinu Metro, na Kärntnerstrasse. A ob zavirljivih gledaliških predstavah niso temneli odlični simfonični koncerti v častitljivi palači Musikvereina. Dunajska Füharmnija je na teh koncertih izjavala cel Brahmsov ciklus, kjer sta imela levji delež sovjetska violinista David in Igor Ojstrah. Prvi, znani virtuoz, je bil tokrat dirigent, njegov sin pa je izvajal violinski del. Posebno čast so pri koncertu izkazali dirigentu stare šole dr. Otto Klempererju, ki je 83 let star vse koncerte sede dirigiral. Med tujimi orkestri sta bila zelo visoko Leningrajska Filharmonija in Izraelski Filharmonični orkester iz Tel Aviva.

Dunajska Državna opera se je na festival izredno pripravila. Saj je v nekaj tednih izvajala 23 različnih operističnih del. Seveda ni manjkalo koncertov dunajskih pevskih zborov. Posebna privlačnost za tujce so bili nastopi po raznih dvoranah od Dunaja pa tja do Grinzinga.

Berlinska opera je poslala svoj balet, ki je izvajal Darius Milhauda „Stvarjenje sveta“, Werner Egka „Sv. Antona“ in Brecht-Weilla „Sedem naglavnih grehov“. Brechtov balet je izvajala skupina iz vzhodnega Berlina. Uprizoritev je razočarala.

Edini avanturistični koncert na festivalu pa je priredil Studio za elektronsko glasbo Radijske in televizijske postaje v Kölnu. Karlheinz Stockhausen je sedel za mogočno mešalno mizo in igral, kakor je pač roka padla na gumbe; posamezni odstavki pa so nosili razne naslove, medtem pa so iz zvočnikov rožljale, pokale in ropotale različne strukture. Vse skupaj je trajalo kake pol ure, da so udeleženci lahko prihajali in odhajali v skladu s svojimi občutki. Ta solistični koncert pa je za boljšo voljo navzočih dopolnjevalo izvajanje Antona Weberna kompozicije Variacije, ki jih je igral Aloys Kombarsky.

TRUMBIČEV APEL NA WILSONA

Kanadski Hrvatski glas je 13. julija 1968 objavil nadaljevanje študije dr. Jure Prpića „Južni Slovani i predsednik Wilson“. Ko piše, kako je hrvaški sabor v Zagrebu 29. oktobra 1918 proglasil ustanovitev neodvisne hrvaške države in odcep od Avstrije, je prišlo v saboru do velikih manifestacij za Wilsona, ki ga je predsednik sabora v slavnostnem govoru proglasil za „lux ex Occidente - Luč iz zapada“. 3. oktobra pa je v Londonu dr. Ante Trumbić, skupno z uglednima angleškima publicistoma Wickham Steedom in sir Arthur Evansom poslal čez jugoslovanski odbor v Washingtonu brzojavni poziv Wilsonu z nujno prošnjo, da naj se prepreči izvajanje londonskega pakta proti slovenskim in hrvaškim pokrajinam v razpadajoči Avstriji. V apelu je bilo posebno poudarjeno, naj ameriške čete zasedejo važne točke v Dalmaciji, Istri, Sloveniji in Hrvaški s Slavonijo, „ker je silno važno, da se za kakšno takšno zasedbo ne uporabijo italijanske in srbske čete...“

KNJIŽEVNIKI OBSOJAJO SOVJETSKO INVAZIJU NA ČEŠKO

COMES je evropska mednarodna pisateljska zveza. V prvi polovici septembra je sklicala v Rim kongres zastopnikov iz vseh evropskih držav. Na prvem zasедanju so takoj ostro obsodili sovjetsko invazijo na Češko in Slovaško. Ugotovili so, da se položaj na Češkem in Slovaškem iz dneva v dan slabša, razmere so vedno bolj tragične kljub obljubam iz Moskve, da bo vojaške zasedbe skoraj konec. Med češkimi pisatelji, sedaj v zdomstvu, je bil navzoč tudi Pavel Kohout.

Ker je Evropska zveza pisateljev zagovornik svobode in mirnega sožitja med narodi, mora sedaj odpovedati vse stike z ZSSR in ostalimi državami, ki so pri invaziji sodelovale. Vendar poudarja, da ta sklep ne zadene pisateljev in kulturnih delavcev iz držav pod komunistično diktaturo, kajti vsak dan smo priče, kako se kulturni delavci v Rusiji in satelitskih državah dvigajo proti komunističnemu nasilju in terjajo pravico svobode izražanja in svobodne kritike.

Kongres je odobril več predlogov za utrditev vezi s kulturniki za železno zaveso. Njih moralna veličina je namreč prav v zvestobi idealom prave svobode. Istočasno so sklenili organizirati nabirko za tiste češke in slovaške pisatelje, ki so morali od doma, ker sta bila njihova svoboda in življenje v nevarnosti.

Končno resolucijo, ki obsoja invazijo in izraža simpatijo češkim in slovaškim kulturnikom, so takoj podpisali predsednik COMES-a pesnik Ungaretti, ki so se mu pridružili pisatelji in umetniki z Italije in od drugod, pripadniki različnih političnih smeri. Niso pa izjave podpisali pripadniki marksistične ideologije (Alberto Moravia, P. P. Pasolini, Zavattini), ki sicer tako radi naglo podpišejo vsak oklic kaadr gre za obsodbo ZD in za kako izjavo solidarnosti s Fidel Castrom.

Predsednik Ungaretti in tajnik Vigorelli sta izrazila pripravljenost potovati v Prago in posredovati pri oblasteh za aretirane in v Sibirijo izgnane češke pisatelje; poslala sta vabilo tudi Arturu Millerju in Davidu Calderju, predsedniku in tajniku svetovnega PEN kluba, naj se jima pridružita. Kakšen bo odgovor, še ni znano.

Sredi avgusta se je v mestecu Stresa, ob Lago Maggiore v Italiji začel glasbeni festival. Priredil ga je v tem času že nekaj let z naslovom *Settimane Musicali*. Prireditelj je mednarodnega značaja in tudi odlične koncerte vokalno instrumentalne, simfonične, komorne in solistične glasbe. Za začetek so prireditelji izvajali Bachovo mašo v h molu v izvedbi *Deutsche Solistenvereinigung* iz Frankfurta. Dirigiral je Theodor Egele, ki je že zadnji dve leti tudi začel festival, leta 1966 z Beethovenovo *Missa solemnis*, lani pa z Brahmovim Nemškim rekviemom. Letos je bila slavnostna dvorana kongresne palače v Stresi nabito polna. Ostali spored so izpolnili orkestri iz Berlina in Pariza z Bachom; organistka Marie Claire, pianista Benedetto Michelangeli in Nikita Magaloff, violinist Nathan Millstein ter pariški komorni orkester Jean François Palland.

POLOŽAJ ŠTUDENTOV V ZSSR

Letos so bili po univerzah po vsem svobodnem svetu veliki študentski nemiri. Pogosto so študentje terjali — in to upravičeno — zboljšanje pogojev za študij. Položaj je bil ponekod res nevzdržen kot npr. na Sorboni v Parizu za nad 100.000 akademikov na filozofski fakulteti, ki ima še vedno iste predavalnice, kot so jih imeli študentje pred 100 leti, ko število slušateljev ni seglo čez tisoč. A svetovno časopisje ni poročalo o nemirih in študentskih demonstracijah v Sovjetski zvezi. Izjave raznih inozemskih časnikarjev od tam pa dokazujejo, da so podobni nemiri v Rusiji nemogoči. Na vseh univerzah velja numerus clausus, se pravi določeno število slušateljev. Ko kak akademik konča svoj študij, se na izpraznjeno njegovo mesto prijavi kakih 15 maturantov. A univerza jih ne vpiše, dokler o kandidatu ne prejme ugodnega poročila iz krajevne ali hišne celice KP o študentovi politični zanesljivosti. Ko ta poročila dospo, začne poseben tričlanski odbor, v katerem sta dva člana univerzitetnega profesorskega zbora in član partijskega vodstva, preučevati došle označbe in odloči, kdo od petnajstih more biti vpisan na fakulteto za redni študij. Oba profesorja sta po številu sicer v večini, a zastopnik partije ima pravico veta in mu ni treba svoje odločitve utemeljiti. Pri izpitni komisiji med študijem so tudi trije: dva eksaminatorja in član partije. Kandidat je lahko pokazal odlično znanje in profesorja sta ga lahko najvišje ocenila, oboje pa nič ne velja, če se zastopnik partije negativno izjavi — kandidatu sporoče, da je padel in da mora z univerze: vstop na drugo univerzo pa mu onemogoči negativna označba zastopnika partije v izpitni komisiji...

• Med vodilne filmske ustvarjalce nove dobe sodi Francoz François Truffaut (prvi njegov film je znani „400 klofut“). Tudi nanj so se v dneh „majske revolucije“ v Franciji obrnili časnikarji za mnenje. Odgovoril je: „Vedno mi bo žal, da nisem mogel biti študent. Zgodaj sem si moral sam služiti kruh in sem bil prisiljen delati v tovarni, ko mi je bilo komaj 14 let. Mnogim je dano, da smejo in morejo študirati, mene pa je študij lovil. Zato je moje kulturno znanje polno lukenj in marsikaj dojemam počasneje kot pa moji akademsko naobraženi tovariši. A čutim, da sem po letih mnogo pred nji-

Založba Losada v Buenos Airesu naznanja, da bodo v kratkem izšle pesniške zbirke „Pueblo da Caín“, zbirka poezij, ki jim je avtor María del Mar Estrella; zbirka pesmi Fernanda Sáncheza „Ofrenda a los dioses“; Dora Varona je pripravila zbirko „El Litoral Cautivo“; Marcos Victoria je svojo zbirko imenovala „Buenos Aires City“, za sklep pa bodo letos izšle še pesmi Héctorja Villanueva „Oro de América“, zraven pa bo izšlo še delo literarnega kritika Saula Yurkievitcha o Apollinaireju.

• Italijansko zunanje ministrstvo je povabilo na večmesečno študijsko potovanje in predavateljsko turnejo umetnostnega kritika in esejista Romualda Brughettija (med nami so vzbudile pozornost njegove laskave in tehtne ocene dela slovenske slikarke Bare Remčeve). Na raznih italijanskih univerzah bo predaval o umetnosti v Argentini, hkrati pa bo zbiral gradivo za novo knjigo o izvoru in vsebini italijanskega futurizma. Med bivanjem v Rimu pa bodo tamkajšnje založbe predstavile italijanskemu občinstvu njegovi deli „Pittura italiana del siglo XX“ in „Historia del Arte en la Argentina“, takoj zatem pa njegovo pesniško zbirko „Esa Piedra Cruel“. Te pesmi so pred kratkim izšle pri Losadi.

• Univerza v Tennessee (ZD) je izdala knjigo „El Significado Universal del Arte Argentino“, kjer so zbrani eseji o argentinski umetnosti, ki so jih napisali Ortega y Gasset, Martínez Estrada, Mallea, Ayala, Anderson, Imbert, de Sábato, Scalabrini, Ortiz, Murena, Mafud, Marsal in Lewald.

Ernest Lewald, profesor na univerzi v Tennessee, pripravlja antologijo sodobne proze ob la Plati. Povzetki bodo iz romanov in črtic Jorge Luis Borges, Mallea, Ernesto de Sábato, Murena, Julio Cortázarja, Levinsona, Silvine Bullrich, Silvine Ocampo, pa dveh urugvajskih avtorjev Benedettija in Martineza Morena. Knjiga bo izšla pri založbi Houghton Mifflin Company v Bostonu, kjer je točno pred sto leti izšel angleški prevod znamenitega polemičnega romana Dominga Faustina Sarmienta „Facundo“.

• Založba Sudamericana bo izdala knjigo Jorge Calvettija „El Miedo Mortal“. To je zbirka fantastičnih in realnih črtic in povesti o Buenos Airesu.

• Založba Schapiro je izbrala poseben način prvih izdaj novih del. Najprej jih bo dala na trg v raznih središčih po notranjosti Argentine. Knjiga Libórizza Justa „Nuestra Patria Vasalla“ je najprej izšla v Córdoba, Tucumánu, Santa Fe in Rosario. Enako bo delo Luis Franca „El Otro Rosas“ izšlo najprej v Mendoza.

• Pri založbi Sudamericana je izšel roman čilenskega pisatelja Carlos Draguetta „El Hombre que Había Olvidado“. Zanimivo je izhodišče: avtor si je izbral motiv iz Matejevega evangelija o umoru nedolžnih otročičev v Betlehemu v Herodovih dneh. Pokol je moral biti grozen, ker tedaj še niso poznali modernih načinov krematorijev in brzostrelk. Toda Draguetta popisuje v obliki romana klanje in umiranje revnih otrok v modernih časih v čilenskih večjih mestih, zlasti v Santiagu, kjer po ulicah beračijo sestrarani otroci. Ker je pa po vaseh in manjših naseljih beda še večja, za miloščino pa zelo malo premožnih, saj je premožen samo eden, estanciero - veleposestnik Herod, umirajo otroci v umazaniji zaradi nedohranjenosti. Herodovi rablji so klali in povzročali smrt v nekaj trenutkih; v našem času pa umirajo mali reveži skozi bolezní in pomanjkanje tedne in mesce in leta...

• Našo aktualnost pa skuša razjasniti in pojasniti pisatelj Víctor Manush v knjigi „La Libertad y la Violencia“, ki je tudi izšla pri Sudamericani. Avtor razlaga dogodke ob nemirih na univerzah v Argentini in po svetu. Kritika delo hvali kot izraz poguma in velike naobraženosti, pa tudi polno ljubezni do vseh, ki jih sedanji vrtinci spravljajo v stisko, pa jim želi odkriti pravo podobo svobode, ki ne more rasti iz nasilja.

mi. Dozorel sem zelo zgodaj. Danes imam 36 let in sem po skušnjah blizu tistim, ki so pri petdesetih in še čez. Moje delo pri filmu je to še pospešilo in čutim, da sem pri filmu nekje tam, kjer se drugim zdi, da so že stari...“

• Filozof Max-Pol Fouchet je o dogodkih maja meseca na Sorboni menil: „Študent v meni nikdar ni umrl. Zdi se mi, da bom za večno ostal študent. Vse to pa zato, ker sem vedno poln navdušenja in idealizma in oba sta srečna v meni. Študentovstvo me vodi. Kadar sem v stiski, se spomnim na študenta v sebi in brž sem spet v ravnotežju. Ker me preveva vera v pravico in svobodo, najdem vedno pravo pot (to je bilo posebno leta

1958 ob alžirski krizi!). Tedanji dogodki so me naučili, da si svobode ne moremo priboriti s svobodo. Kadar bom brez teh občutij, bom vedel, da sem star.“

• Goriški pevski zbor C. A. Seghizzi je za letošnjo jesen pripravil 7. mednarodno tekmovalno pevskih zborov. Udeležilo se je tekme 23 zborov v 37 skupinah. Od teh jih je bilo 5 v 10 skupinah iz Jugoslavije, 22 iz Brna in 2 iz Bulgarije. Prijavila sta se tudi 2 iz Trsta in več drugih italijanskih središč. Letos je prvič pel tudi pevski zbor ljubljanske Glasbene maticice. Iz Slovenije sta nastopila tudi zbor iz Kranja in Jesenice. Za vsako od šestih kategorij so določili po štiri nagrade v skupnem znesku 2.450.000 Lir.